



ARŞIV DÜNYASI



Cilt: 6 - Sayı: 2

TANBÛRÎ NUMAN AĞA (1750?-1834) TANBÛRÎ NUMAN AGHA (1750?-1834)

Emekli Öğr. Gör. Talip MERT
Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
tmert@marmara.edu.tr

Öz

Tanbûrî Numan Ağa, Osmanlı musikisi tarihinde çok değerli bir yere sahip musiki erbabındandır. Sarayın Enderun mektebinde eğitim alması, orada önce çavuş daha sonra da musâhib olarak bulunması Numan Ağa'ya parlak bir istikbal hazırlamıştır. Numan Ağa, musiki hayatının en parlak, en verimli devrini II. Mahmud'un saltanat yıllarında (1808-1839) yaşamış ve onun padişah olduğu bir zamanda 1834'te de vefat etmiştir. Sarayda olduğu sürece padişahın huzurunda yapılan musiki meclislerinde her zaman yer almış, tanbûru ile bu meclislerin aranan sazendelerinden olmuştur. Numan Ağa asıl şöhretini daha çok sâzendeliğine ve saz eserleri besteciliğine borçludur. Her ne kadar bazı şarkıları varsa da onu esas büyük yapan, eserleriyle günümüze getiren bestelediği çok başarılı saz eserleridir. Doğum tarihi ve doğum yeri hakkında henüz herhangi bir arşiv belgesi olmayan Numan Ağa'nın, boşandığı Emetullah adlı bir eşi ile Mehmed Ârif, Mustafa Vâhid (d.1820), Ahmed Muhtar (d.1823) adlı üç oğlu ve Şerife Âişe adlı bir kızı vardır. Musiki tarihlerinde hep sözü edildiği gibi Tanbûrî Zeki Mehmed Ağa, Numan Ağa'nın oğlu değildir ve aralarında bir akrabalık bağı da görülmemektedir. Bu araştırmayla ortaya çıkan en büyük gerçek de budur. Bu bilgilerden başka Numan Ağa'nın iki tane eşi olmalı. En büyük oğlunun annesinin ismi mevcut belgelerde yoktur. En küçük kız Şerife Ayşe'nin annesi hakkında da her hangi bir kayıt görülmemiştir. Kendisine dedesinin adı verilen Numan Ağa'nın ilmiye mensubu kadı olan İbrahim adlı bir de kardeşi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Numan Ağa, Tanburi, Bestenigâr, Makam, Musiki, Enderun.

Abstract

Master Tanburi Numan was a member of the Ottoman Empire Music Association and played a very crucial role in the Ottoman Music History. Completing his education in the School of Palace (Enderun) and working as a sergeant and an artist (musâhib), respectively, contributed to his career development substantially. His music career had peaked during the reign of Madmud II (1808-1839) and he died in 1834, when Mahmud II was still the Sultan of The Ottoman Empire. He actively participated in the music associations, held in the presence of the Sultan and was one of the most popular musicians in these types of communities. His skills in playing Turkish musical instrument (tanbur) and composing instrumental works were the real factors in building his great reputation. In the present time, although there are some well-known songs of his, what carried his reputation through the centuries with success are his instrumental works. His wife's name was Emetullah. They had three sons, Mehmed Ârif, Mustafa Vâhid (b.1820), Ahmed Muhtar (b.1823) and a daughter, Şerife Âişe. As discussed in some music history resources, Master Tanburi Zeki Mehmed was not Master Numan's son. On the contrary, they did not have any relationship, which may be the greatest truth found out by this research. Master Numan, named after his grandfather, had also a brother, Ibrahim, who was working as a judge

Keywords: Numan Ağa, Tanburi, Bestenigâr, Mode, Musiki, Enderun

Numan Ağa'nın Hayatı

Tanbûrî Numan Ağa hakkında Yılmaz Öztuna özetle şu bilgileri vermektedir: “Hem şarkı, hem saz eserleri bestekâridir. Enderun'da yetişen Numan Ağa orada tanbûr hocası oldu. “Çavuş” pâyesi aldı ve sonradan padişaha musâhib oldu. Oğlu ve talebesi Bestekâr Tanbûrî Zeki Mehmed Ağa (1797-1846)¹ ve onun oğlu meşhur saz eserleri bestekâri Tanbûrî Büyük Osman Bey'dir. En meşhur Bestenigâr ve Şevk-Efzâ Peşrevleri Numan Ağa'nınkilerdir... Zamanımıza kalan eserleri 59 şarkı, 1 beste, 1 yürük semâi, 6 peşrev ve 6 saz semâisidir.” (Öztuna, 1974). Öztuna, Numan Ağa ile ilgili daha başka bilgilerin yanı sıra mevcut bestelerinin listesini de vermektedir. Ancak bu yazının konusu Numan Ağa'nın sanat yönü değil onun arşiv belgeleriyle ortaya konan hayat yönü yani biyografisidir. Ve onun hayat yönü ile ilgili ortaya çıkan bir büyük gerçek vardır. O gerçeğe göre Numan Ağa'nın Zeki Mehmed adlı bir oğlu yoktur. Zeki Mehmed Ağa'nın baba adı Ahmed, doğum yeri ise Ortaköy'dür (Şer'i Siciller Arşivi, 153 / 23a.)

III. Selim ve II. Mahmud devrinin ünlü bestecisi ve tanbûrîsidir. Numan Ağa ile ilgili en sağlam ve doğru bilgiler çağdaşı ve enderûndan yakın arkadaşı olan Hızır İlyas Efendi'nin “*Letâif-i Vekâyi'-i Enderûniye* veya kısaca *Tarih-i Enderûn*” adıyla meşhur olan eserinde bulunmaktadır. Kaldı ki bu eser sadece Numan Ağa'yı değil o devrin musiki tarihinin de baş kaynağıdır. Ama bu eserde o devir bestekârlarıyla ilgili verilen bilgiler de yeterli değildir. Ama arşiv araştırmalarında anahtar kelime olarak işe yaramaktadırlar. *Tarih-i Enderûn*'da Numan Ağa ile ilgili verilen bilgiler sırasıyla şunlardır:

İlyas Efendi'nin Numan Ağa ile ilgili ilk kaydı 14 Ağustos 1812 (05.Ş.1227) tarihlidir. Burada İlyas Efendi, o gün öğle saatlerinde Sultan II. Mahmud'un sandal ile Sultaniye'ye gittiğini orada sırasıyla önce pehlivan güreşi, arkasından tüfek atışları, son olarak da ince saz heyetinden fasıl dinlediğini anlatıyor. Bu fasılda icra edilen ilk eser “Bir devlet için çerha temennâdan usandık / Bir vuslat için ağıyâre müdâradan usandık” adlı beste imiş. Hızır İlyas Efendi bu eseri padişahın çok beğendiğini ifade ediyor ve fasılda bulunan hânende ve sâzendeleri sıralıyor. Bunlar arasında Numan Ağa'dan da “tanbûr çalan Çavuş Numan” diye söz ediyor. Bu fasılda bulunan diğer hânende ve sazandeler: Kemânî Ali Ağa, Musâhib Kemanî İsmail Ağa, Şirin Ârif Ağa, Musâhib Zeki Ağa, Musâhib Neyzen Yekçesm, Dürbinî-zade Musâhib Miskâlî Mustafa Efendi.²

Numan Ağa'dan bahseden diğer bir kayda göre 16.Ş.1227 (25.08.1812) tarihinde II. Mahmud Arnavutköy civarında bulunan İzzet Mehmed Paşa Köşkü'nde Arazbar faslı yaptırmış ve Numan Ağa'nın bu fasılda çaldığı peşrev padişahı çok memnun etmiş (Hızır İlyas Efendi, 1276, s. 15-16).

II. Mahmud, İstanbul'un çeşitli yerlerine sık sık seyahatler tertip etmiş ve bu seyahatlerinde devrinin meşhur hânende ve sazandelerini de beraberinde götürüp fasıllar yaptırmıştır. Bu fasıllardan üçüncüsü Eyyüb Bahariye yalısında olmuş, Numan Ağa burada yapılan fasılda da bulunmuş ve “...Numan Ağa dahi biraz bâlâ pervaz görünerek nevâ-yı âha demsâz ve me'ser-i nağmeler ibrâzı ile vâsıl-ı semt-i Irak-ı Hicaz olmağla hitâmında muâmele-i tahsîn ve âferine reside...” olmuştur (Hızır İlyas Efendi, 1276, s. 15-16).

¹ Osmanlı Arşivi (O.A.) Nüfus defterleri (NFS.d) 54 / 5, Musâhib-i Şehriyârî Mehmed Zeki Efendi b. Ahmed (45) yaşında kaydı vardır. Bu durumda Zeki Mehmed Ağa'nın doğum tarihi 1797 olmaktadır.

² Bu eser Nâilî-zade Ali Dede'nin güftesi Bağdatlı Ruhî'ye ait Şehnaz-Buselik ağır Remel bestesidir.

“Çerağ şoden Çavuş Numan Ağa be-unvan-ı Musâhib-i Şehriyârî Mabeyn çavuşlarından Kiler’de Tanbûrî Numan Ağa serhengân arasında müştehir ve iltifat-ı şeh-i devrân ile müftehir iken çerağlıktan başka bir şey emel etmediğinden hâline çesbân bir nân-pâre ile musâhiblik ihsan buyrulduğu beyana şâyan oldu.” (Hızır İlyas Efendi, 1276, s. 120).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Teşrifat Defterlerinde (453/39) Numan Ağa’ya musâhiblik tevcihi tarihi olarak 29 Mart 1817 (11.Ca.1232) tarihi verilmektedir.

Topkapı Sarayı Arşivi’nde (126/12) bulunan bir belgede Tanbûrî Numan Ağa “sakallı musâhibler” arasında adı geçmektedir.

Numan Ağa’nın “hâline çesbân bir nân-pâre ile çerağ” buyrulması ile ilgili Osmanlı Arşivi’nde şöyle bir belge vardır ve nerede olduğu da ortaya çıkmaktadır. Arşiv belgelerinin başında yer alan devlete dua kısmından sonra şu bilgiler yer almaktadır:

“... Arzuhal-i kulları oldur ki;

Hüdâvendigâr Sancağı’nda, Edremid nahiyesinde vâkı’ Küretepesi nâm karye ve gayriden 42.693 akçe zeâmete mutasarrıf Enderûn-i Hümâyun gediklilerinden Yusuf kulları fevt olup zeâmeti mahlûl olmağla merâhim-i aliye-i şâhane [lerinden] mercûdur ki zeâmet-i mezbûru bu kullarına sadaka ve ihsan buyrulmak bâbında emr ü fermân şevketlû... Padişah-ı âlem-penâh... Hazretlerindir.

Numan

Musâhib-i Hazret-i şehriyârî

Numan Ağa’ya tevcih olunan bu zeâmetin eski sahibi Yusuf Ağa’nın 1214 senesinden beri de bu zeâmete mutasarrıf olduğu kaydı vardır. Bundan sonraki kayıt 12 Şubat 1818 (05.R.1233) tarihli olup bu kayıt da şöyledir:

“Şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn... Mücebince Enderûn-i Hümâyun gediklisinin fevtinden zeâmeti muayyen olan 1000 guruş mîrisin teslim-i hazine-i âmire eylemek üzere defterdar-ı asr olanlara telhisli sahib-i arzuhal mûmâ ileyhe bâ-mukâbele nâme tevcihi şurûtundandır. Ferman devletlû sultanım hazretlerindir. 05.R.1233.

İzzetlû defterdar effendi

“Şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn... Mücebince ve nizamı üzere tanzim ve tevcihini telhis eyliyesin deyu buyruldu. 13 Şubat 1818 (06.R.1233).”

Arz-ı bendeleridir ki;

Hüdâvendigâr Sancağı’nda, Edremid nahiyesinde vâkı’ Küretepesi nâm karye ve gayriden 42.693 akçe zeâmete mutasarrıf Enderûn-i Hümâyun gediklilerinden ve çukadarân-ı hazret-i şehriyârîden Yusuf Ağa kulları fevt olup zeâmeti mezkûre mahlûl müteveffâ-yı mûmâ ileyhin mahlûlünden kendûye tevcih buyrulmasını müsted’î Musâhib... Numan Ağa kullarının rikâb-ı kamer-tâb-ı mülûkâneye ref’ ve takdîm eylediği işbu arzuhâlin bâlâsına “ihsan-ı hümayunum olmuştur” deyû... Sudûr eden hatt-ı hümayûn-i... Şâhane ve ihrâc olunan derkenarlar ve sâdır olan ferman-ı âlîleri mücebince zeâmet-i mezkûrun ber-müceb-i şurût icab eden 1000 guruş gedik-i mîrisi hazine-i âmireye teslîm ettirilmiş olduğu malûm-i devletleri buyuruldukta mücebince müteveffâ-yı mûmâ ileyhin mahlûlünden zeâmet-i mezkûre gediğiyle... Numan Ağa kullarına tevcih ve beratı i’tâ olunmak bâbında emr ü fermân devletlû... Sultanım hazretlerindir.

Telhîs mücebince müteveffâ-yı mûmâ ileyhın mahlûlünden zeâmet-i mezkûre gediğiyle mûmâ ileyh Numan Ağa'ya tevcih ve beratı i'tâ olunmak buyruldu. 21 Şubat 1818 (14.R.1233). Bu son buyruldu ile Numan Ağa'nın zeâmeti tevcih olunmuş oldu (Osmanlı Arşivi, 2/54).

Numan Ağa Aleyhine Açılan Nafaka Davası

Tanbûrî Numan Ağa'nın 1825'te boşandığı eşi ve çocukları Mustafa Vâhid ve Ahmed Muhtar'ın anneleri Şerîfe Emetullah Hanım'ın açtığı nafaka davası şöyledir:

“Husûs-i âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri iltimas olunmağın bu fakîr bi-nefsihi mahrûsa-i Galata'ya muzâfa'a kasaba-i Beşiktaş'ta Sinan Paşa-yı Atık Mahallesi'nde sahil-i bahrde vâkı' Arayıcıbaşı Sahilhanesi demekle ma'rûf nâm sahilhaneye varıp zeyl-i kitabda muharrerü'l-esâmî Müslimîn huzurunda akd-i meclis-i şer'-i şerif-i nebevî eyledikte sahilhane-i mezkûrede sâkine ve zatı Müslimîn-i mezkûrîn tarifleriyle muarrefe olan işbu bâisetü hâzihi'l-kitab Şerîfe Emetullah Hanım ibnetü es-Seyyid Mustafa meclis-i şer'-i şerif-i enver-i lâzımı't-tevkîrde zevc-i sâbıkı Musâhib-i Hazreti Şehriyârîden Numan Ağa ibni Mehmed Ârif ibni Numan'ın li-ebeveyn er karındaşı tarafından husus-i âtîde vekili olduğu eşrâf-ı kuzât-ı kirâmdan Salim Efendi ibni Ahmed vekili Ahmed Ağa ibni Ebubekir nâm kimesneler şehâdetleriyle sâbit olan Mustafa Ağa mahzarında takrîr-i kelâm ve ifade-i merâm edip mûmâ ileyh Numan Ağa ile zevciyet beynimizde kâime iken mûmâ ileyhın firaşından hâsılan ve benden mütevellidân bi-hakkı'l-hıdâne hacr ü terbiyemde olan ve tahmînen beş yaşında Mustafa Vâhid ve yirmi yedi aylık Ahmed Muhtar nâm sağîranın nafaka ve kisveye eşedd-i ihtiyaçla muhtac olmalarıyla sağîran-ı mezbûranın nafaka ve kisve ve sâir levâzım-ı zarûriyesi için babaları mûmâ ileyh Numan üzerine kibel-i şer'den kadr-i ma'rûf meblağ farz ve takdîr olunmak bi'l-hıdâne matlûbumdur dedikte gıbbe't-tasdîk hâkim-i mevkı'-i sadr-ı kitab tûbâ lehû hüsn-i meâb efendi hazretleri dahi sağîran-ı mezbûran Mustafa Vâhid ve Ahmed Muhtar'ın her birine beşer kuruştan beher yevm onar kuruş işbu tarih-i kitabdan bi't-terâdî (terâzı) nafaka ve kisve baha ve sâir levâzım-ı zarûriye için farz ve takdir buyurup meblag-ı mefrûz-i mezkûru sağîran-ı mezbûranın nafaka ve kisve ve sâir levâzım-ı zarûriyelerine harc ve sarfa ve lede'l-iktizâ istidâneye ve 'inde'z-zafer babaları Numan Ağa üzerine rücûa hâdmeleri ve vâlideleri Şerife Emetullah Hanım'a izin vermeğın mâ vakaa bi't-taleb ketb olundu fî 29 Kasım 1825 (17.R.1241) (Şer'i Siciller Arşivi, 150 / 12a.)

Numan Ağa'nın Birinci Muhallefâtı

Mahrûse-i Galata'ya muzâfa'a kasaba-i Beşiktaş'ta Sinan Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan [akdem] vefat eden Musâhib-i hazret-i Şehriyârî es-Seyyid Numan Ağa bin Mehmed Ârif'in verâseti sulb-i kebîr oğlu

es-Seyyid Mehmed Ârif Bey ve sulb-i mürâhik oğlu
 es-Seyyid Mustafa [Vâhid] Bey ve sulb-i sağîr oğlu
 es-Seyyid Ahmed Bey ve sulbiye sağîre kızı
 Şerife Âişe Hanım'a

münhasıra olduğu lede'ş-şer'-i'l-enver zâhir ve nümâyan olduktan sonra mürâhik-ı mezbûr ve

sağiran-ı mezbûrânın evân-ı rüşd ve sedâdlarına değin emvallerini hıfza ve umûrunu rü'yete kibel-i şer'eden vasî nasb olunan Enderun-i Hümâyun'dan muhrec es-Seyyid Mehmed Ağa ibni Mustafa ve mezbûr es-Seyyid Mehmed Ârif Bey taleb ve iltimaslarıyla tahrîr ve bey' ve taksim olunan tereke-i müteveffâ-yı mezburdur ki ber-vech-i âtî zikr olunur. 15 Eylül 1834 (11.Ca.1250).

Tablo 1. Numan Ağa'nın Birinci Muhallefâtı

Eşyanın cinsi	Adet	Fiyat
Beyaz Françe şalı		0051.00
Köhne (...) nâfe kürk		0090.00
Aba kukuleta		0040.00
Köhne çuka cübbe kaplı samur kürk		0101.00
Sağır samur kürk		0056.00
Şâlî kukuleta		0018.50
Şâlî pantolon nîmten		0024.00
Bez pantolon nîmten	03	0020.50
Köhne çuka pantolon, nîmten		0027.10
Çuka pantolon nîmten		0026.00
Çuka setrî		0070.00
Çuka nurti?		0061.00
Çuka setrî		0066.00
Sepet, sandık ve hurdevât		0016.00
Çakşır başlık		0030.00
Kehrubâ imame dühan çubuğu	02	0351.00
Fanila, pantolon, nîmten		0015.00
Peştahta saati		0250.00
Kehrubâ imame		0100.00
Peştahta saati		0250.00
Kehrubâ imame		0100.00
Bohça hurdevât		0006.50
Peştahta (piştahta)		0040.00
Dürbün simlice		0032.50
Kır bârgir maa takım, re's	01	0905.00
Zenciye cariyeye, be-nâm Fedai	01	1500.00
Nakd-i mevcud		0455.00
Yekûn		<u>4352.00</u>
[Borç ve masraflar]:		
Deyn-i müsbet Fatma Hatun		1000.00
Dellâliye		0078.00
Kaydiye		0007.00
Yekûn		1085.00
[Miras taksimi]:		
Hisse-i ibn [Mehmed Ârif Bey]		0910.08
Hisse-i ibn [Mustafa Vâhid]		0910.08
Hisse-i ibn [Ahmed Muhtâr]		0910.08
Hisse-i bint [Şerîfe Âişe]		0455.04
Para fazlası		0000.02

Mahalle-i mezkûrda kâin lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât beher şehri otuz akçe icâre-i muacceleli bir bâb vakıf menzil müteveffâ-yı mezbûrun hayatında

bi'l-icâreteyn sûret-i tasarrufunda olup ba'de vefâtihi dört sehim itibâriyle;

Bir sehmi sulb-i kebîr oğlu mezbûr Mehmed Ârif Bey'e ve,

Bir sehmi sulb-i mürâhık oğlu mezbûr Mustafa Bey'e ve,

İki sehmi sağırân-ı mezbûrâna intikâl-i âdi ile ba'de'l-intikâl sağırân-ı mürâhık-ı mezbûrânın vasîleri es-Seyyid Mehmed Reşid mürâhık-ı mezbûr ve sağırân-ı mezbûrânın menzil-i mezkûrda olan üç sehmi hisse-i şâyia-i mezkûrelerini bi'l-izni'ş-şer' ve bâ-ma'rifet-i mütevellî el-yevm bedel-i misli idüğü ihbâr olunan 13.875 guruşa bi'l-vesâye âhara ferağ ve bedel-i ferağ olub mürâhık-ı mezbûr ve sağırân-ı mezbûrâna teberru' olunan meblağ-ı mezkûr 13.875 guruşu vasiyy-i mezbûr bi'l-vesâye kabz eyledikten sonra meblağ-ı mezkûr 13.875 guruş ile mürâhık-ı mezbûr ve sağırân-ı mezbûrânın bâlâda muharrer hisse-i irsiyeleri olan cem'an 2275,5 guruş ki min haysi'l-mecmû' 16.150,5 guruşu mürâhık-ı mezbûr ve sağır-ı mezbûrun valideleri Şefife Emetullah binti es-Seyyid Mustafa'ya vasiyy-i mezbûr edâne ve teslim eyledikte ol dahi istidâne ve kabz edüb zimmetinde mürâhık-ı mezbûr ve sağırân-ı mezbûrâna vâcibü'l-edâ deyni olduğunu ba'de'l-ikrâr emr ile mezkûr Mehmed Ârif Bey meblağ-ı mezmû'-i mezkûr 16.150,5 guruşa kefâlet-i mutlaka-i sahiha-i şer'iyye ile kefil-i bi'l-mâl ve zâmin oldukça vasiyy-i mezbûr es-Seyyid Mehmed Reşid Ağa kefâlet-i merkûmeyi kabul eylediği işbu mahalle şerh olundu." (Şer'i Siciller Arşivi, 688/12-13).

Numan Ağa'nın İkinci Muhallefâtı

Mahrûse-i Galata'ya muzâfa'a Beşiktaş'ta Sinan Paşa-yı Atık Mahallesi'nde fevt olan Musâhib-i hazret-i Şehriyârî es-Seyyid Numan Ağa bin Mehmed Ârif'in zeyl defteridir: Asıl tarih-i defter Galata 15 Eylül 1834 (11.Ca.1250).

Ba'de'd-defter es-Seyyid el-Hac İbrahim ibni Es-Seyyid Süleyman zuhur edip müteveffa-yı mezbûr es-Seyyid Numan Ağa ibni Mehmed Ârif b. Abdullah'ın sülüs malından ancak zikr-i âti vesâya-yı muayyenesini tenfize ve mürâhık es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey ve Şerife Âişe Hanım'ın dahi vakt-i rüşd ve sedâdına değin tesviye-i emirlerine bâ-hüccet vasiyy-i muhtarı olduğunu mürâhık-ı mezbûr ile sağırân-ı mezbûrânın üvey babaları ve vasiyy-i mensûbları olup tereke-i müteveffa-yı mezbûre bi'l-vesâya vâziu'l-yed olan bâlâ-yı defterde mezkûru'l-ism es-Seyyid Mehmed Reşid Ağa muvâcehesinde da'vâ ve müddeâsını lede't-tezkiye adaletleri zâhire es-Seyyid Ali Efendi ibni Mustafa ve ibn-i mezbûr es-Seyyid Mehmed Ârif Bey şهادetleriyle bi'l-muvâcehesinde ber-nehc-i şer'le ba'de'l-ısbât ve'l-hükm müteveffa-yı mezbûrun zikr-i âti terekesi ve alacağı dahi zuhûr edip taksîm-i evvel münfesih olmağla ibni mezbûr es-Seyyid Mehmed Ârif Bey ve vasiyy-i mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa taleb ve ma'rifetleriyle tahrîr ve bey' ve tekrar taksîm ve zeyl-i defter olunduğudur ki ber-vech-i âti zikr olunur 14 Şubat 1835 (15.L.1250).

Tablo 2. Numan Ağa'nın İkinci Muhallefâtı

	Eşyanın adı	Adedi	Fiyatı
01	Kuşhane sahan maa kapak 2, sağır tas 1, tepsi 1, mangal 1, leğen 1, ibrik 1	7	0150.00 guruş
02	Çit yorgan 2, çârşeb, şilte 1, çârşeb 1, yastık 1, yüz 1	6	0100.00 guruş
03	Eşya semeninden vasiyy-i mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa zimmetinde olup kabz olunan		0782.00 guruş
04	Nühas semeninden Besim Efendi zimmetinde olup kabz olunan		0170.00 guruş
05	Müteveffa-yı mezbûrun bâlâda muharrer sahu'l-bâkı terekesi		3180.50 guruş 10 para
	Yekûn [brüt]		4387.50 guruş 10 para
	[Yekûndan çıkarılan meblağlar]		
	Mu'tekî Selim b. Abdullah'a verile deyu berâ-yı vasiyet-i müsbeste bâ-hüccet		0500.00 guruş
	Üç kıt 'a Mushaf-ı Şerif için berâ-yı vasiyyet-i müsbeste bâ-hüccet		0380.00 guruş
	Kalemiyye-i zeyl ve kaydiyye		0012.50 guruş
	[Çıkarılan yekûn]		0892.50 guruş 10 para
	[Net yekûn]		3495.00 guruş
	[Mirasın taksimi]:		
	Hissetü'l ibni'l-mezbûr		0998.50 guruş 16 akçe
	Hissetü'l ibni'l-mezbûr		0998.50 guruş 16 akçe
	Hissetü'l ibni'l-mezbûr		0998.50 guruş 16 akçe
	Hissetü'l binti'l-mezbûre		0499.00 38 akçe

Mürâhik-ı mezbûr ile sağırân-ı mezbûranın hisse-i merkûmeleri olan cam 'an 2496,5 guruş 10 akçe vâlideleri bâlâ-yı defterde ismi mezkûre Şerîfe Emetullah Hanım zimmetinde olduğu bu mahalle zeyl olundu.

Ba'de'z-zeyl bâlâ-yı şerh-i defterde muharrer dört sehm-i mu'ayyeneli bir bâb vakıf menzilden mürâhik-ı mezbûr ile sağırân-ı mezbûranın üç sehm hisseleri şerh-i mezbûrda tahrîr olduğu üzere mukaddemâ ferağ bedel-i mislinden noksan olup izn-i mütevellî dahi bulunmamağla zikr olunan üç sehm hisse-i şâyiayı vasiyy-i mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa bi'l-izni'ş-şer'î ve bâ-marifet-i mütevellî ba'de'l-müzâyede ve inkitâr'r-rağbeti'l-yevm bedel-i misli idüğü ihbar olunan 17.287,5 guruşun 345 guruşu menzil-i mekûmun dellâliyesine ve 100 guruşu harc-ı intikâline ve 175 guruşu işbu zeyl

harcına ve kaydiyesine sarf olunup ma'adası olan 16.667,5 guruşdan mürâhik-ı mezbûr es-Seyyid Mustafa Vâhid Bey'in sülûs hissesi olan 5555,5 guruş 40 akçe ve bâlâda muharrer eşyadan hisse-i irsiyesi olan 998,5 guruş 16 akçe ve müteveffâ-yı mezbûrun hayatında mutasarrıf olduğu mahrûse-i Bursa subaşılık zeâmeti bedel-i iltizamından müteveffâ-yı mezbûrun zükûr ve inâs evladına merhameten bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne seviyen ihsan buyrulan senevî 4080 guruşdan rub' hissesi olan 1020 guruşun işbu 1251 Haziran dühûlünde taksit-i evveli olup kabz olunan 510 guruş ki cem'an 7064 guruş 56 akçenin 6120 guruşu mürâhik-ı mezbûra dört kıt'a berat-ı âlişan ile tefevvüz olunan senevî 750 guruş faizli eshâmın muaccele ve resm-i dellâliyesine ve 280 guruşu harc-ı berat ve mehver ve tatbik ve odacı ücretine 350 guruşu işbu tarih-i zeyl Saferu'l-Hayrı guresine gelince beher şehir 100 guruşdan 3,5 ayda bâ-hüccet nafaka-i mefrûzasına sarf olunup ma'adası olan 314 guruş 56 akçe ve sağîr-i mezbûr es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey'in kezâlik menzil-i merkûm bedelinden sülûs hissesi olan 5555,5 guruş 40 akçe ve bâlâda muharrer eşyadan hisse-i irsiyesi olan 998,5 guruş 16 akçe ve bedel-i iltizam-ı mezkûrdan hissesi taksit-i evveli olan 510 guruş ki cem'an 7064 guruş 56 akçenin 5865 guruşu kezâlik sağîr-i mezbûre dört kıt'a berat ile tefviz olunan senevî 718,5 guruş 10 para faizli eshâmın muaccele ve resm-i dellâliyesine ve 265 guruşu harc-ı berat ve mehver ve tatbik ve odacı ücretine 350 guruşu kezâlik 3,5 ayda bâ-hüccet nafaka-i mefrûzasına sarf olunup ma'adası olan 584 guruş 56 akçe sağîre-i mezbûre Şerîfe Âişe Hanım'ın kezâlik menzil-i merkûm bedelinden hissesi olan 5555,5 guruş 40 akçe ve bâlâda muharrer eşyadan hisse-i irsiyesi olan 499 guruş 38 akçe ve bedel-i iltizam-ı mezkûrdan taksit-i evveli hissesi olan 510 guruş ki cem'an 6565 guruş 18 akçenin 5610 guruşu kezâlik sağîre-i mezbûreye dört kıt'a berat ile tefvîz olunan senevî 687,5 guruş faizli eshamın muaccele ve resm-i dellâliyesine ve 244 guruşu eshâm-ı mezkûrenin harc-ı berat ve mehver ve tatbik ve odacı ücretine sarf olunup ma'adası olan 711 guruş 18 akçe ki cem'an mürâhik-ı mezbûr ile sağîrân-ı mezbûranın malları olan 1610 guruş 10 akçenin 1500 guruşu bâ-hüccet ve bâ-kefil vâlideleri Şerîfe Emetullah Hanım zimmetinde olup ma'adası olan 110 guruş 10 akçe mürâhik-ı mezbûr ile sağîrân-ı mezbûranın nafaka-i âtiyeleri için vasiyy-i mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa yedinde olduğu işbu mahalle kayd olundu. 26 Haziran 1835 Fî selh [29].S.1251. (Şer'i Siciller Arşivi, 1388/17-19).

Numan Ağa'nın Çocuklarına Nafaka

"... Galata'ya muzâfa'a Kasaba-i Beşiktaş'da Sinan Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefat eden Musâhib-i hazret-i Şehriyârî es-Seyyid Numan Ağa bin Mehmed Ârif'in sulbi mürâhik oğlu es-Seyyid Mustafa Bey, sulbi sağîr oğlu es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey [asaleten] ve sulbiye sağîre kızı Şerife Âişe Hanımın vasileri Enderûn-i Hümâyun'dan muhrec işbu sahibü'l-kitab es-Seyyid Mehmed Reşid Ağa meclis-i şer'-i şerif-i enverde bi'l-vesâye takrîr-i kelâm ve ifade-i merâm edip ashab-ı hayrâtın merhûm İshak Halife vakfı müsakkafâtından olup mahalle-i i mezkûrda kâin beher şehir 30 akçe icâre-i müecceleli bir bâb vakıf menzil müteveffâ-yı mezbûrun hayatında bi'l-icâreteyn zabt-ı tasarrufunda olup ba'de vefâtihi dört sehmi itibariyle bir sehmi kebîr oğlu es-Seyyid Mehmed Ârif Bey'e ve üç sehmi sulbî evladları mezbûrun es-Seyyid Mustafa Bey, es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey Şerife Âişe Hanım'a intikâl-i âdi ile ba'de'l-intikâl lâkin menzil-i mezkûr (...) harabe müşrif ve hâsılı harcına vefa etmediğinden ma'ada nafaka ve kisveye muhtaç olmalarıyla sığâr-ı mezbûrûnun menzil-

i mezkûrda olan üç sehim hisse-i şâyiaları ba'de'l-müzâyede ve intikâ'ı'r-rağbe yedi misli ile bâ-ma'rifet-i mütevellî âhara ferağ olunup bedeli defter-i kasama idhâl birle istiğlâl ve istirbâh olunup hâsıl olan nemâsıyla mürâhık-ı mezbûr ve sağıran-ı mezbûrân infak ve iksâ olunmak haklarında her vechile evlâ ve enfa' olmağın binâen aleyh mürâhık-ı mezbûrânın menzil-i mezkûrda olan üç sehim hisse-i şâyia-i mezkûrelerini ber vech-i muharrer ahâra ferağa [ve] kıl-i şer'den bana izin verilmek bi'l-vesâya matlûbumdur. Dedikte fi'l-hakîka hal vasiyy-i mezbûrun takrîr-i meşrûhu üzere olduğu zeyl-i kitabda muharrerü'l-esâmî Müslimîn haberleriyle lede's-şer'-il-enver zâhir ve nümâyan olmağın hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitab tûbâ lehû hüsn-i meâb efendi hazretleri mürâhık ve sağıran-ı mezbûrânın menzil-i mezkûrda olan üç sehim hisse-i şâyia-i mezkûrelerini ba'de'l-müzâyede ve intikâ'ı'r-rağbe yedi misli ile bâ-ma'rifet-i mütevellî âhara ferâğ ve bedeli defter-i kassâma idhâl birle istiğlâl ve istirbâha ve hâsıl olan nemâsıyla mürâhık ve sağıran-ı mezbûrânı infak ve iksâyaya vasiyy-i mezbûr es-Seyyid Mehmed Râşid Ağa'ya izin verilmeğın mâ vakaa bi't-taleb ketb olundu fi 15 Eylül 1834 (11.Ca.1250). [Şâhidler]:

el-Hac İbrahim b. Süleyman, Zaîm Mustafa Bey b. Mehmed, el-Hac es-Seyyid Ahmed b. İbrahim ve huddâm-ı mahkeme (Şer'i Siciller Arşivi, 688/12).

Numan Ağa'nın Çocuklarının Parasından Verilen Borç

“Mahrûse-i Galata'ya muzâfa'a Kasaba-i Beşiktaş'da Sinan Paşa-yı Atık Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefat eden Enderûn-i hümâyundan muhrec es-Seyyid Numan Ağa ibni Mehmed Ârif'in sulb-i sağır oğlu es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey ve sulbiye sağıre kızı Şerife Âişe Hanım'ın tesviye-i emirlerine vasiyy-i muhtarları es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa ibni es-Seyyid Süleyman meclis-i şer 'i şerîf-i enverde sağıran-ı mezbûrâna tashîhen li's-sakk vasi nasb olunan es-Seyyid Mehmed Emin Efendi ibni es-Seyyid Osman mahzarında ikrar ve takrîr-i kelâm edip vasileri olduğum sağıran-ı mezbûrânın müşterek mallarından 3134 guruş 48 akçe [yi] ben vasileri olarak kabz ve kendi umûruma sarf ve istihlâk etmemle meblağ-ı merkûm ile semeni işbu tarih-i kitabdan üç sene tamamına değın müeccel ve mevû'duna sağıran-ı mezbûrânın müşterek mallarından vasiyy-i mezkûr yedinden iştirâ ve kabz eylediğım bir cild *Ali Efendi Fetâvâsı* semeninden dahi 1410 guruş 57 akçe ki cem'an 4544,5 guruş 45 akçe deynimde sağıran-ı mezbûrâna vâcibü'l-edâ deynimdir dedikte gibbe't-tasdîk sağır-ı mezbûr es-Seyyid Ahmed Muhtar Bey'in vâlidesi ve sağıre-i mezbûrenin dahi üvey vâlidesi olup zâtı ta'rîf-i şer'î ile muarrefe olan Şerife Emetullah Hanım ibneti es-Seyyid Mustafa ve üvey babaları Enderûn-i Hümâyun'dan muhrec es-Seyyid Mehmed Reşîd Ağa iken es-Seyyid Mustafa ve sağıran-ı mezbûrânın karındaşları es-Seyyid Mehmed Ârif Bey meclis-i şer'-i şerîf-i enverde vasiyy-i mezbûr es-Seyyid Mehmed Emin Efendi mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm edip mukırr-ı mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa'nın zimmetinde sağıran-ı mezbûrâna edâsı vâcib deyni olan meblağ-ı mecmû'-i merkûm 4544.5 guruş 45 akçe tarafeynden bi'l-emr-i ve'l-kabûl kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'iyye ile biz dahi kefil-i bi'l-mâl ve zâminiz dediklerinde gibbe't-tasdîki's-şer'î mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu 12 Eylül 1836 (fi selh Ca.1252) (Şer'i Siciller Arşivi, 1388, 17-19).

Şâhidler: Muhzır Reşîd Ağa ibni es-Seyyid Hasan Ağa tabî'i muhzır, es-Seyyid Ahmed Ağa tâbî'-i muhzır, Çukadar Mehmed Said Ağa, Küçük Ali Ağa tabî'i muhzır.

Numan Ağa'nın Kızı Şerife Ayşe Hanım'ın Bayram Harcamaları

“Mahrûse-i Galata'ya muzâfa'a Kasaba-i Beşiktaş'da Sinan Paşa-yı Atık Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefat eden Enderûn-i hümâyundan muhrec es-Seyyid Numan Ağa ibni Mehmed Ârif'in sulbiye sağîre kızı Şerife Âişe Hanım'ın tesviye-i umûruna bâ-hüccet-i şer'iyye vasiyy-i muhtarı işbu bâisü'l-kitâb es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa ibni es-Seyyid Süleyman meclis-i şer'-i şerîf-i enverde bi'l-vesâye takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm edip vasisi olduğum sağîre-i mezbûre Şerife Âişe Hanım 'ıydiye elbiseye eşedd-i ihtiyaç ile muhtace ve hocaya bed'i dahi takarrüb edip malından dahi müsaade olmağla sağîre-i mezbûrenin 'ıydiye elbisesine ve hocaya bed'inde mesârif-i malzemesine malından 500 guruş harc ve sarfa kıbel-i şer'den bi'l-vesâye me'zûn olmak matlûbumdur. Dedikte fi'l-hakîka vasiyy-i mezbûrun bilcümle kelimât-ı meşrûhası vâkı'a mutabıka ve meblağ-ı merkûm 500 guruş dahi kadr-i ma'rûf idüğü zeyl-i kitabda muharrerü'l-esâmî Müslimîn haberleriyle lede's-şer i'l-enver zâhir ve mütehakkık olmağın hâkim efendi hazretleri sağîre-i mezbûrenin 'ıydiyye elbisesine ve hocaya bed'inde mesârif-i malzemesine malından meblağ-ı merkûm 500 guruş harc ve sarfa vasiyy-i mezbûr es-Seyyid el-Hac İbrahim Ağa'ya izin verilmeğın mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Fi 20 Eylül 1836 (10.Ş.1252).

Şâhidler: es-Seyyid Hasan Ağa, tâbi'-i muhzır, Enderun-i Hümâyun'dan muhrec es-Seyyid Mehmed Reşid Ağa, es-Seyyid Mehmed Ârif Bey (Şer'i Siciller Arşivi, 1425/19).

Numan Ağa'nın Kızı Şerife Ayşe Hanım'ın Mehr-i Müeccel Davası

Numan Ağa'nın tek kızı Şerife Âişe Hanım şu anda tespit edilemeyen bir tarihte Kahveci Mehmed Necib Ağa adlı birisiyle iki defa evlenmiş ama her ikisinden de boşanmışlar. Bununla ilgili mahkeme sicili şöyledir:

“Mahrûse-i Galata'ya muzâfa'a Kasaba-i Beşiktaş'ta Sinan Paşa-yı Atık Mahallesi'nde sâkine ve zatı mahalle-i mezbûre İmamı Mustafa Rakım Efendi b. Hasan ve Muhtar-ı Evvel el-Hac İbrahim Ağa ibni Süleyman nâm kimesneler tarifleriyle muarrefe olan Şerife Âişe Hanım ibnetü Numan Ağa kasaba-i mezkûre mahkemesinde meclis-i şer'î münîrde zevc-i muhâli'ı Mehmed Necib Ağa ibni Ali muvacehesinde merkûm Mehmed Necib Ağa 1000 guruş mehr-i müeccel tesmiyesi ile zevc-i dâhilim olup lâkin beynimizde adem-i hüsn-i muâşeretten nâşi ben hal'a tâlibe olduğum ecilden zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdü'n-aleyh mehr-i müeccel-i mezkûr ile nafaka-i iddet-i ma'lûmem ve me'net-i süknâm dahi kendi üzerime olmak üzere 1265 senesi Zilka'de-i Şerîfesi'nin sekizinci günü [25 Eylül 1849] merkûm Mehmed Necib Ağa ile (...) muhâla'a-i sahîha-i şer'iyye ile hal' olduğumda ol dahi hâl'-ı mezkûru ba'de'l-kabul kable'l-idde mehr-i müeccel-i mezkûr tesmiyesiyle merkûm Mehmed Necib Ağa yine beni tezevvüc ve dühûl etmiş ise de kezâlik beynimizde hüsn-i muâşeretimiz olmamağla zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdü'n-aleyh mehr-i müeccel-i mezkûr 1000 guruş hakkım ile nafaka-i iddet-i ma'lûmem ve me'net-i süknâm dahi kendi üzerime olmak üzere merkûm Mehmed Necib Ağa ile muhala'a-i sahîha-i şer'iyye ile hal' olduğumda ol dahi hâl'-ı mezkûru ba'de'l-kabul hukûk-i zevciyete müteallik da'vâdan tarafeynden her birimiz âharın zimmetini ibrâ ve iskât ve her birimiz ber-vech-i muharrer âharın ibrâsını kabul eyledik deyu mukirre-i mezbûre Şerife Âişe Hanım'ın sâdıra olan bi'l-cümle takrîr-i meşrûhunu merkûm Mehmed Necib Ağa tasdik eylediği bi'l-iltimas huzur 15 Ağustos 1850 (06.L.1266) (Şer'i Siciller Arşivi, 158/65).

Sonuç olarak söylenecek şey: Oldukça yakın bir tarihte yaşamış olmasına rağmen biyografisi çok az ve eksik bazı yanlışları bulunan Tanbûrî Numan Ağa'nın hayatı, ailesi, sanat çevresi hakkında daha net bilgilere ulaşılmış oldu. Yeni yeni bilgilere ulaşmak için epeyce de ipucu elde edilmiş oldu. Bundan sonrası arşivlerin tasnifine bağlıdır. Tasnif ilerledikçe daha fazla bilgilere ulaşılabileceği şüphesizdir.

Kaynakça

Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (t.y.). Sadaret Defterleri, 453 / 39?

Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (t.y.). Muallim Cevdet tasnifi, Timar zeâmet evrakı (C. TZ) 2 / 54.

Hızır İlyas Efendi (1276). Tarih-i Enderûn, Dâruttıbâati'l-Âmire, 15-16.

Öztuna, Y. (1974). Türk Musikisi Ansiklopedisi (Cilt. 2, s. 105). Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1974, c. II, s.105.

Şer'i Siciller Arşivi, Beşiktaş Mahkemesi 153 / 23a.

Şer'i Siciller Arşivi, Beşiktaş Mahkemesi 150 / 12a.

Şer'i Siciller Arşivi, Galata Mahkemesi 688 / 12, 13.

Şer'i Siciller Arşivi, Galata Mahkemesi 688 / 12.

Şer'i Siciller Arşivi, Kısmet-i Askeriye 1388 / 17-19.

Şer'i Siciller Arşivi, Kısmet-i Askeriye 1418 / 39.

Şer'i Siciller Arşivi, Kısmet-i Askeriye 1425 / 19.

Şer'i Siciller Arşivi, Beşiktaş Mahkemesi 158 / 65.

Topkapı Sarayı Arşivi, d. 126 / 12.